

О. Я. Буткова,
аспірантка кафедри державно-правових дисциплін
Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка
(м. Сєверодонецьк, Україна)

ГРОМАДСЬКА ЕКСПЕРТИЗА В ПРОЦЕСІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Останнім часом в Україні одним із пріоритетних напрямів державної політики є реформа децентралізації та процес створення об'єднаних територіальних громад, які є нерозривно пов'язані між собою. Децентралізація є конституційним принципом здійснення публічної влади на регіональному та місцевому рівнях. З 2014 року активно проводиться реформа децентралізації влади, основним завданням якої є передача бюджетно-фінансових повноважень від органів державної влади органам місцевого самоврядування [4].

У зв'язку із процесом децентралізації влади в країні зростає роль самоорганізації та організації суспільства. Налагоджений зв'язок між органами публічної влади та громадським суспільством виступає запорукою відкритості державної політики [1]. Невід'ємною складовою розвиненого громадянського суспільства є контроль з боку громадськості діяльності органів державної влади чи органами місцевого самоврядування. Саме громадський контроль у будь-якій його формі є проявом безпосередньої демократії.

У науковій літературі серед форм громадського контролю виділяють такі: звернення громадян, громадська експертиза діяльності органів публічної влади, громадські слухання, громадські обговорення проектів нормативно-правових актів, громадський моніторинг, діяльність громадських рад при органах виконавчої влади, громадська непокоря, публічна звітність органів державної влади, медіаконтроль та ін. [6]. Громадська експертиза відіграє важливу роль в оцінці рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Зазначене відноситься і до новостворених у зв'язку з впровадженням реформи децентралізації органів – об'єднаних територіальних громад. За задумом, одним із основних результатів реформи децентралізації має стати посилення ролі територіальних громад у здійсненні місцевого самоврядування в Україні [7].

Відповідно до Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 976, «громадська експертиза діяльності органів виконавчої влади – це

складова механізму демократичного управління державою, який передбачає проведення інститутами громадянського суспільства, громадськими радами оцінки діяльності органів виконавчої влади, ефективності прийняття і виконання такими органами рішень, підготовку пропозицій щодо розв'язання суспільно значущих проблем для їх врахування органами виконавчої влади у своїй роботі» [4].

У науковій літературі до функцій громадських експертиз діяльності об'єднаних територіальних громад відносять: 1) виявлення позитивних та негативних сторін у діяльності об'єднаних територіальних громад; 2) надання можливості об'єднаним територіальним громадам своєчасно скоригувати свою діяльність відповідно до очікувань громадян та суспільних потреб [3].

Саме громадська експертиза діяльності об'єднаних територіальних громад, ефективності прийняття і виконання такими органами рішень є тим методом, який дає можливість оцінити результативність проведеної реформи децентралізації. У 2019 році Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України було підготовлено Методичні рекомендації щодо розроблення Статуту територіальної громади, якими рекомендується до статутів об'єднаних територіальних громад включати положення про громадську експертизу [2].

Українським незалежним центром політичних досліджень та Інститутом політичної освіти було розроблено, а експертами проекту USAID «Громадяни в дії» адаптовано типовий Порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування в Н-ській територіальній громаді як додаток до Статуту територіальної громади. Цей Порядок визначає процедуру сприяння проведенню інститутами громадянського суспільства, громадськими радами, іншими консультативно-дорадчими органами, утвореними при органах місцевого самоврядування громадської експертизи діяльності органів та посадових осіб органів місцевого самоврядування Н-ської територіальної громади [8].

Зазначений Порядок був взятий за основу в процесі прийняття відповідних положень рядом об'єднаних територіальних громад, зокрема, Вашковецька сільська об'єднана територіальна громада 05 травня 2017 року прийняла рішення «Про затвердження Положення «Про Порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування у Вашковецькій сільській об'єднаній територіальній громаді»; Додаток № 5 до Статуту Житомирської міської об'єднаної територіальної громади, затвердженого рішен-

ням Житомирської міської ради № 1387 від 23.04.2019 року містить Порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування та інші [8].

Отже, на даному етапі реформи децентралізації можна зауважити про активну позицію об'єднаних територіальних громад щодо сприяння проведенню громадських експертиз, яка проявляється через затвердження нормативної бази для регулювання зазначених відносин, що є першим та важливим кроком для взаємодії цих інституцій. У подальшому очікується активна позиція громадськості щодо проведення громадських експертиз діяльності об'єднаних територіальних громад, ефективності прийняття і виконання такими органами рішень.

Використані джерела:

1. Боклаг В. А., Павленко А. О. Громадський контроль у контексті об'єднання територіальних громад та децентралізації в Україні. *Актуальні проблеми державного управління*. 2017. № 1. С. 60-65.
2. Методичні рекомендації щодо розроблення Статуту територіальної громади URL: <https://decentralization.gov.ua/news/10653>.
3. Нестерович В. Ф. Децентралізація як конституційний принцип здійснення публічної влади на регіональному та місцевому рівнях. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2019. № 3. С. 47-54.
4. Нестерович В. Ф. Конституційно-правові види громадської експертизи в Україні. *Експерт: Парадигми юридичних наук і державного управління*. 2018. № 2. С. 67-76.
5. Порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади, затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 976. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/976-2008-%D0%BF>.
6. Теоретико-правові засади громадського контролю за діяльністю органів державної влади : монографія / Л. Р. Наливайко, О. В. Савченко. Київ : «ХайТек Прес», 2017. 276 с.
7. Нестерович В. Ф. Посилення ролі територіальних громад у процесі прийняття нормативно-правових актів на місцевому рівні в Україні. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 2014. № 3. Спеціальний випуск. С. 384-387.
8. Типовий Порядок сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування в N-ській територіальній громаді. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/8649>.